

Nefndasvið Alþingis
B.t. atvinnuveganefndar Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 16. október 2018

Umsögn um frumvarp til laga um veiðigjald (144. mál)

Samtök fiskframleiðenda og útflytjenda (SFÚ) og Félag atvinnurekenda (FA) vísa til umsagnarbeiðni, dags. 28. september sl., frá atvinnuveganefnd um frumvarp til laga um veiðigjald, 144. mál, á þingskjali 144.

SFÚ og FA hafa í áraraðir bent á að í íslenskum sjávarútvegi sé einn regingalli sem valdi samkeppnismun milli fyrirtækja og töpuðum þjóðarhag vegna samkeppnisbrests. Samkeppnisyfirvöld hafa tekið undir með samtökunum hvað þetta varðar.

Sá regingalli sem hér er nefndur er tvöföld verðmyndun,* en hún felst í því að í innri viðskiptum svokallaðra lóðrétt samþættra útgerðar- og fiskvinnslufyrirtækja er afli seldur á lægra verði frá útgerð til vinnslu en í viðskiptum á fiskmörkuðum, þar sem hið raunverulega markaðsverð myndast.

Í áliti Samkeppniseftirlitsins nr. 2/2012, sem birt var í framhaldi af kvörtun SFÚ, var fjallað annars vegar um samkeppnisstöðu útgerða sem ekki stunda fiskvinnslu og hins vegar fiskvinnslufyrirtækja sem ekki stunda jafnframt veiðar á sjávarafla, gagnvart lóðrétt samþættum útgerðum sem bæði stunda veiðar og vinnslu. Að mati Samkeppniseftirlitsins hefur aðstöðumunur þessara fyrirtækja tvenns konar samkeppnishindranir í för með sér.

Annars vegar hafa lóðrétt samþætt útgerðarfélög hvata til að gefa upp sem lægst verð á afla í innri viðskiptum á milli útgerðarhluta og vinnsluhluta fyrirtækisins. Eftir því sem verð á aflanum sem seldur er til fiskvinnslu í eigu útgerðarfyrirtækis er lægra þeim mun lægri verður launakostnaður viðkomandi útgerðar og hafnargjöld af lönduðum afla. Bæði aflahlutdeild sjómanna og hafnargjöld miðast við uppgefið aflaverðmæti. Af framangreindu leiðir einnig að minni sjávarafli fer um fiskmarkaði en ella, sem skekkir verðmyndun á mörkuðum.

Í frumvarpi til laga um veiðigjöld, sem hér um ræðir, er samkvæmt greinargerð leitast við að „afmarka stofn veiðigjalds við borðstokk í stað þess að horfa til rekstrar í sjávarútvegi í heild.“ Í samræmi við það fær uppgefið aflaverðmæti aukið vægi við útreikning veiðigjalds, nái frumvarpið fram að ganga, sbr. ákvæði 5. greinar.

Að mati SFÚ og FA mun þessi breyting ýta undir hvata lóðrétt samþættra sjávarútvegsfyrirtækja til að gefa upp sem lægst verð á lönduðum afla, með tilheyrandi afleiðingum fyrir tekjur sjómanna og hafnarsjóða og samkeppnisstöðu fiskvinnslna.

Ákvæði frumvarpsins munu einungis ýta enn frekar undir tapaðan þjóðarhag byggt á sömu forsendum. Algjör aðalforsenda hlýtur að teljast að veiðigjald leggist jafnt á allar útgerðir fyrir sömu fisktegund. Aðilar ættu þannig alls ekki að geta haft áhrif á veiðigjald sem þeir greiða með því að selja vöruna gegn lægra verði. Það leiðir til óeðlilegrar samkeppni og eykur líkur á því að hámörkun þjóðarhags náiist ekki.

Verð er nánast án undantekninga lægra í viðskiptum milli tengdra aðila en milli óskyldra aðila. Því liggur fyrir að sé verð þetta lagt til grundvallar útreiknings veiðigjalds mun álagning gjaldsins verða með óeðlilegum hætti. **Halla mun á þá aðila sem selja aflann til ótengdra aðila.**

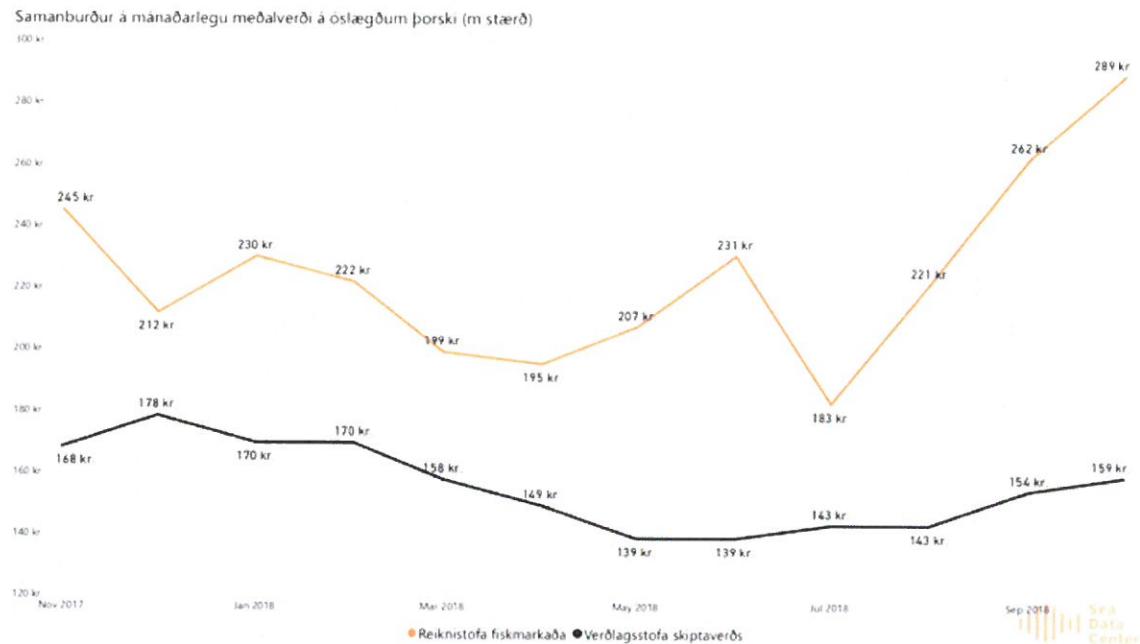
Einnig má benda á að síðustu kjarasamningar sjómanna náðust eftir mikla baráttu. Þar var samið um að við útreikning uppgjörsverðs skyldi verð Verðlagsstofu skiptaverðs vera að lágmarki 25% lægra en markaðsverð (Reiknistofa fiskmarkaða). Inn í kjarasamninga sjómanna er því búið að fela sjálfvirkan afslátt frá veiðigaldi ef frumvarp þetta til laga nær fram að ganga.

Að mati FA og SFÚ er afar varhugavert að samþykkja frumvarpið óbreytt vegna áhrifa þess á samkeppnisstöðu fiskvinnslna. Það vekur furðu að í þeim kafla greinargerðar frumvarpsins sem fjallar um úttekt á áhrifum þess, sé hvergi vikið að þessari stöðu eða áhrifum frumvarpsins á samkeppni yfirleitt.

Samtökin meta það svo að óforsvaranlegt sé að samþykkja frumvarpið óbreytt, nema þá að löggjafinn geri um leið ráðstafanir til að hrinda í framkvæmd tilmælum Samkeppniseftirlitsins frá því í álitinu 2012, en þau voru eftirfarandi:

1. Beita sérstökum milliverðlagningarreglum. Milliverðlagningarreglur hafa það að markmiði, í þessu tilviki, að verðlagning í innri viðskiptum á milli útgerðar- og fiskvinnsluhluta lóðrétt samþættrar útgerðar verði eins og um viðskipti milli tveggja óskyldra aðila sé að ræða.
2. Koma í veg fyrir að skip útgerðar sem ekki er samþætt greiði hlutfallslega hærri hafnargjöld með því að miða aflagjöld hafna við önnur hlutlæg viðmið, t.d. landað magn eða fiskverð sem væri ákveðið af óháðum opinberum aðila.
3. Ráðherra getur breytt hinu lögákveðna fyrirkomulagi laga um Verðlagsstofu skiptaverðs þess efnis að útgerðarmenn komi með beinum hætti að ákvörðun um svokallað Verðlagsstofuverð sem útgerðir notast við í innri viðskiptum á milli útgerðarhluta og fiskvinnsluhluta fyrirtækjanna.
4. Heimildir til kvótaframsals verði auknar en slík breyting væri til þess fallin að jafna aðstöðumun fiskvinnslna án útgerðar gagnvart fiskvinnslu samþættra útgerða til að verða sér út um hráefni til vinnslunnar.

***Tvöföld verðmyndun.** Myndrit hér að neðan sýnir vel umrædda tvöfalta verðmyndun undanfarna mánuði, en hún birtir meðalverð mánaðar á 2-3,5 kg óslægðum þorski, annars vegar í viðskiptum tengdra aðila (Verðlagsstofa) og hins vegar milli ótengdra aðila (Reiknistofa fiskmarkaða).



FA og SFÚ áskilja sér rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum. Þá eru samtökini reiðubúin að funda með þingnefndinni.

Virðingarfyllst,

Arnar Atlason
formaður SFÚ

Ólafur Stephensen
Framkvæmdastjóri FA